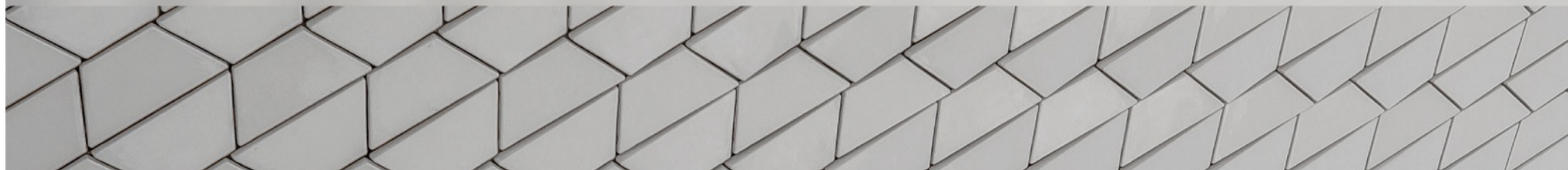

C L I F F O R D
C H A N C E

HET JURIDISCHE KADER VOOR WARMTENETTEN IN DE DRIE GEWESTEN

PHILIPPE BAERT

LEUVEN, 23 MEI 2024

OVERZICHT

1. **Actualisering van het Europeesrechtelijk kader – “fit for 55” pakket**

2. **Overzicht van het regionaal kader in de 3 Gewesten**

3. **Enkele bijzondere contractuele aandachtspunten bij aansluiting- en afnameverplichtingen**

1. ACTUALISERING VAN HET EUROPEESRECHTELIJK KADER – “FIT FOR 55” PAKKET

Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
L-serie

2023/2413

31.10.2023

RICHTLIJN (EU) 2023/2413 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 18 oktober 2023

tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad

20.9.2023

NL

Publicatieblad van de Europese Unie

L 231/1

I

(Wetgevingshandelingen)

RICHTLIJNEN

RICHTLIJN (EU) 2023/1791 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 13 september 2023

betreffende energie-efficiëntie en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 (herschikking)

(Voor de EER relevante tekst)

1. ACTUALISERING VAN HET EUROPEESRECHTELIJK KADER – “FIT FOR 55” PAKKET

HERZIENE DOELSTELLINGEN (RED III)

Integratie van hernieuwbare energie in verwarming en koeling (artikel 23 RED III):

- Doelstelling:
 - *elke lidstaat doet het aandeel hernieuwbare energie in de verwarmings- en koelingssector toenemen met ten minste **0,8 %** als een jaarlijks gemiddelde berekend voor de periode **2021-2025** en met ten minste **1,1%** als jaargemiddelde berekend voor de periode **2026- 2030**, ten opzichte van het aandeel hernieuwbare energie in de verwarmings- en koelingssector in 2020.*
- Voor het eerst bindend karakter

Stadsverwarming en koeling (artikel 24 RED III):

- Doelstelling:
 - *De lidstaten streven ernaar het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen en uit restwarmte en -koude in stadsverwarming en -koeling te doen toenemen met een indicatief cijfer van ten minste **2,2 procentpunten** als jaarlijks gemiddelde berekend voor de **periode 2021-2030**, ten opzichte van het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen en uit restwarmte en -koude in stadsverwarming en -koeling in 2020, en leggen daartoe de nodige maatregelen vast in hun geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplannen die zij op grond van de artikelen 3 en 14 van Verordening (EU) 2018/1999 indienen. Het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen wordt uitgedrukt in aandeel bruto-eindverbruik van energie in stadsverwarming en -koeling aangepast aan normale gemiddelde weersomstandigheden.*
- Blijft niet bindend engagement; wel aangescherpt streefpercentage

1. ACTUALISERING VAN HET EUROPEESRECHTELIJK KADER – “FIT FOR 55” PAKKET

TOEGANGSRECHTEN (RED III)

Artikel 24(4ter) RED III

- Specifieke bepaling voor “grote” stadsverwarmings- of koelingssystemen:
 - *De lidstaten zorgen ervoor dat de beheerders van stadsverwarmings of -koelingssystemen met een **vermogen van meer dan 25 MWth** ertoe **aangemoedigd** worden derde leveranciers van energie uit hernieuwbare bronnen en uit restwarmte en -koude aan te sluiten of ertoe aangemoedigd worden aan te bieden om warmte en koude uit hernieuwbare bronnen en uit restwarmte en -koude van derde leveranciers op basis van door de bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat vastgestelde niet-discriminerende criteria aan te sluiten of af te nemen, indien deze beheerders een of meer van het volgende moeten doen:*
 - a) *tegemoetkomen aan de vraag van nieuwe klanten;*
 - b) *de bestaande warmte- of koudeopwekkingscapaciteit vervangen;*
 - c) *de bestaande warmte- of koudeopwekkingscapaciteit uitbreiden.*
- Niet-bindend engagement

1. ACTUALISERING VAN HET EUROPEESRECHTELIJK KADER – “FIT FOR 55” PAKKET

ONTKOPPELINGSRECHT (RED III)

Artikel 24(2) RED III

➤ **Toepassing:**

- *De lidstaten nemen de nodige maatregelen en stellen de nodige voorwaarden opdat afnemers van stadsverwarmings- en koelingssystemen die **geen efficiënte stadsverwarmings- en koelingssystemen** zijn of die op basis van een door de bevoegde autoriteit goedgekeurd plan niet **uiterlijk op 31 december 2025** zo'n systeem zijn, kunnen worden afgesloten door beëindiging of wijziging van hun overeenkomst teneinde zelf verwarming of koeling uit hernieuwbare bronnen te produceren.*

➤ **Compensatie:**

- *indien de beëindiging van een overeenkomst vergezeld gaat van fysieke afsluiting, kan die beëindiging afhankelijk worden gesteld van de compensatie voor de rechtstreeks als gevolg van de fysieke afsluiting geleden kosten en het niet-afgeschreven deel van de activa die nodig zijn om die consument warmte en koude te leveren.*

➤ **Beperkingsmogelijkheid:**

- *De lidstaten kunnen het recht om door beëindiging of wijziging van een overeenkomst afgesloten te worden beperken tot afnemers die kunnen bewijzen dat de geplande alternatieve oplossing voor de levering van verwarming of koeling zal leiden tot aanzienlijk betere energieprestaties. De energieprestatiebeoordeling van de alternatieve leveringsoplossing kan op het energieprestatiecertificaat worden gebaseerd.*

➤ **Belangrijkste wijziging:** invulling begrip "(niet) efficiënte stadsverwarmings- en koelingssystemen" (zie volgende slide)

1. ACTUALISERING VAN HET EUROPEESRECHTELIJK KADER – “FIT FOR 55” PAKKET

EFFICIËNTE STADVERWARMINGS- EN KOELINGSSYSTEMEN (HERZIENE RICHTLIJN ENERGIE EFFICIËNTIE)

Artikel 26 herziene Richtlijn Energie Efficiëntie

Basiscriteria:

Periode	Criteria:
<i>tot en met 31 december 2027</i>	een systeem dat ten minste 50% hernieuwbare energie, 50% restwarmte, 75% warmte uit warmtekrachtkoppeling of 50% uit een combinatie van dergelijke energie en warmte gebruikt
<i>vanaf 1 januari 2028</i>	een systeem dat gebruikmaakt van ten minste 50% hernieuwbare energie, 50% restwarmte, 50% hernieuwbare energie en restwarmte, 80% warmte uit hoogrenderende warmtekrachtkoppeling of van ten minste een combinatie van dergelijke thermische energie die naar het netwerk gaat, waarbij het aandeel hernieuwbare energie ten minste 5% bedraagt en het totale aandeel hernieuwbare energie, restwarmte of warmte uit hoogrenderende warmtekrachtkoppeling ten minste 50% bedraagt
<i>vanaf 1 januari 2035</i>	een systeem dat ten minste 50% hernieuwbare energie, 50% restwarmte of 50% hernieuwbare energie en restwarmte gebruikt, of een systeem waarbij het totale aandeel hernieuwbare energie, restwarmte of warmte uit hoogrenderende warmtekrachtkoppeling ten minste 80% bedraagt, en het totale aandeel hernieuwbare energie of restwarmte ten minste 35% bedraagt
<i>vanaf 1 januari 2040</i>	een systeem dat ten minste 75% hernieuwbare energie, 75% restwarmte of 75% hernieuwbare energie en restwarmte gebruikt, of een systeem dat ten minste 95% hernieuwbare energie, restwarmte en hoogrenderende warmtekrachtkoppeling gebruikt en waarbij het totale aandeel hernieuwbare energie of restwarmte ten minste 35% bedraagt;
<i>vanaf 1 januari 2045</i>	een systeem dat ten minste 75% hernieuwbare energie, 75% restwarmte of 75% hernieuwbare energie en restwarmte gebruikt
<i>vanaf 1 januari 2050</i>	een systeem dat uitsluitend hernieuwbare energie, uitsluitend restwarmte of uitsluitend een combinatie van hernieuwbare energie en restwarmte gebruikt

1. ACTUALISERING VAN HET EUROPEESRECHTELIJK KADER – “FIT FOR 55” PAKKET

EFFICIËNTE STADVERWARMINGS- EN KOELINGSSYSTEMEN (HERZIENE RICHTLIJN ENERGIE EFFICIËNTIE)

Artikel 26 herziene Richtlijn Energie Efficiëntie

Alternatief:

Periode	Criteria:
<i>tot en met 31 december 2025</i>	200 gram/kWh.
<i>vanaf 1 januari 2026</i>	150 gram/kWh.
<i>vanaf 1 januari 2035</i>	100 gram/kWh.
<i>vanaf 1 januari 2045</i>	50 gram/kWh.
<i>vanaf 1 januari 2050</i>	0 gram/kWh.

Besluit: ook onder de alternatieve criteria op basis van uitstootwaarde worden de vereisten gradueel strenger tot uiteindelijk alleen maar CO2-neutrale stadsverwarmings- en koelingsssystemen in rekening worden genomen in 2050

1. ACTUALISERING VAN HET EUROPEESRECHTELIJK KADER – “FIT FOR 55” PAKKET

IMPACT OP ONTKOPPELINGSRECHT (Artikel 24(2) RED III) ?

- Door de graduele verstrenging van deze efficiëntiecriteria zal het ontkoppelingsrecht van artikel 24(2) RED III de komende jaren allicht aan belang inwinnen, ook in die lidstaten waar – zoals in België – niet echt sprake is van een grote historische aanwezigheid van warmtenetten
- Kanttekening: principe blijft dat de lidstaten niet per se gehouden zijn om het ontkoppelingsrecht in nationaal recht om te zetten, zolang bepaalde drempelwaarden niet bereikt zijn (*zie volgende slide*)

1. ACTUALISERING VAN HET EUROPEESRECHTELIJK KADER – “FIT FOR 55” PAKKET

VRIJSTELLINGSGRONDEN ARTIKEL 24 RED III

➤ Artikel 24(10) RED III

- *Een lidstaat is niet verplicht de leden 2 tot en met 9 van artikel 24 toe te passen indien aan ten minste een van de volgende voorwaarden wordt voldaan:*

*a) zijn aandeel stadsverwarming en -koeling bedroeg **2%** of minder van het **bruto-eindverbruik** van energie in de verwarmings- en koelingssector op 24 december 2018;*

b) zijn aandeel stadsverwarming en -koeling is toegenomen tot meer dan 2 % van het bruto-eindverbruik van energie in de verwarmings- en koelingssector op 24 december 2018 door de ontwikkeling van nieuwe efficiënte stadsverwarming en -koeling op basis van zijn op grond van de artikelen 3 en 14 van, en overeenkomstig, Verordening (EU) 2018/1999 ingediende geïntegreerde nationale energie- en klimaatplan en de in artikel 23, lid 1 ter, van deze richtlijn, bedoelde beoordeling;

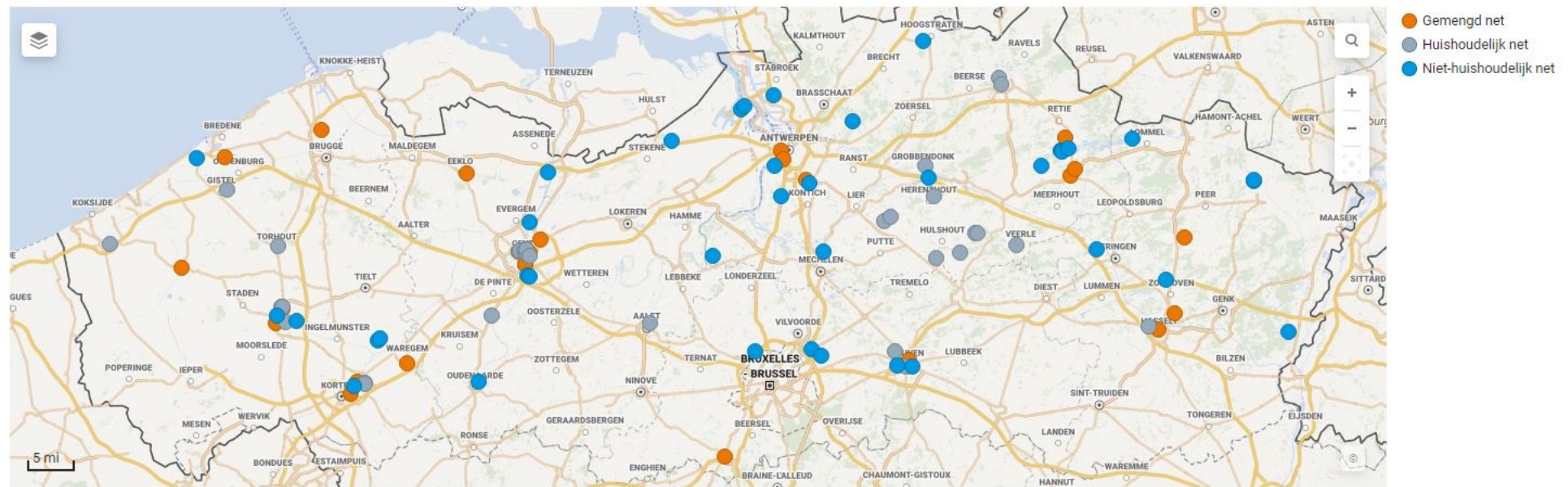
c) 90 % van het bruto-eindverbruik van energie in stadsverwarmings- en -koelingsystemen vindt plaats in efficiënte stadsverwarmings- en -koelingsystemen

1. ACTUALISERING VAN HET EUROPEESRECHTELIJK KADER – “FIT FOR 55” PAKKET

VLAANDEREN

- 98 warmtenetten momenteel bij de VREG aangemeld (bron: warmtekaart Vlaanderen)
- gezamenlijk in 2022 934 GWh thermische energie aan 8736 aansluitingen geleverd
- VREG activiteitenrapport 2022-2023: aantal nieuwe meldingen en hoeveelheid geleverde warmte neemt af – gevolg van energiecrisis en profiel gebruikers?

Warmtenetkaart

OVERZICHT

1. **Actualisering van het Europeesrechtelijk kader – “fit for 55” pakket**

2. **Overzicht van het regionaal kader in de 3 Gewesten**

3. **Enkele bijzondere contractuele aandachtspunten bij aansluiting- en afnameverplichtingen**

2. OVERZICHT VAN HET REGELGEVEND KADER IN DE 3 GEWESTEN

VLAAMS GEWEST

Energiedecreet	Energiebesluit
<p>Titel II. Doelstellingen Vlaams Energiebeleid, <i>uitgebreid naar warmte- en koudenetten</i></p> <p>Titel III. Hoofdstuk 1.</p> <ul style="list-style-type: none">• Afdeling II. Missie, taken en bevoegdheden VREG, <i>uitgebreid naar warmte- en koudenetten</i>• Afdeling III. Bestuur en werking van VREG, <i>uitgebreid naar warmte- en koudenetten</i>• Afdeling V/1. Rechtspositieregeling van de personeelsleden van de VREG, <i>uitgebreid naar warmte- en koudenetten</i>	<p><u>Titel III/1 De organisatie van de werking van warmte- en koudenetten en warmtemetingen in het Vlaamse Gewest</u></p> <p>Titel IV.</p> <ul style="list-style-type: none">• Afdeling I/1. Procedure voor de afsluiting van de toevoer van thermische energie voor regularisatie• Afdeling II. Berekening van het onrechtmatig verkregen voordeel, <i>uitgebreid naar warmte- en koudenetten en warmte- of koudenetbeheerders</i>• Afdeling III. Verwerken van persoonsgegevens, <i>uitgebreid naar warmte- of koudenetbeheerders</i>
<p><u>Titel IV/1. De organisatie en de uitbating van warmte- en koudenetten in het Vlaamse Gewest</u></p> <p>Titel V. Het voorkomen, detecteren en vaststellen van energiefraude, <i>uitgebreid naar warmte- en koudenetten</i></p> <p>Titel VI. Hoofdstuk II. Sociale energiemaatregelen voor huishoudelijke afnemers van thermische energie</p> <p>Titel VII. Hoofdstuk V. Openbare dienstverplichtingen, <i>uitgebreid naar warmte- en koudenetbeheerders</i></p> <p>Titel XII. Hoofdstuk II. Verstrekking van gegevens aan het Vlaams Energieën Klimaatagentschap, <i>uitgebreid naar warmte- en koudenetten</i></p> <p>Titel XIII. Toezicht en sancties door VREG, <i>uitgebreid naar warmte- en koudenetten</i></p>	<p>Titel V/1. Sociale energiemaatregelen voor warmte- of koudenetten</p> <p>Titel X. Energiebeleidsrapportering, <i>uitgebreid naar warmte- of koudenetten</i></p>

2. OVERZICHT VAN HET REGELGEVEND KADER IN DE 3 GEWESTEN

BRUSSELS HOODSTELIJK GEWEST

- **Ordonnantie van 6 mei 2021** betreffende de organisatie van de thermische energienetten en het meten van het verbruik van thermische energie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- **Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 17 december 2015** betreffende de promotie van groene elektriciteit en energie uit hernieuwbare, zoals gewijzigd door een **besluit van 15 december 2022** om het systeem van garanties van oorsprong in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest uit te breiden naar installaties voor de productie van thermische energie uit hernieuwbare bronnen op het grondgebied van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest

2. OVERZICHT VAN HET REGELGEVEND KADER IN DE 3 GEWESTEN

WAALS GEWEST

- **Decreet van 15 oktober 2020** betreffende de organisatie van de thermische-energiemarkt en de thermische-energienetten (*Décret relatif à l'organisation du marché de l'énergie thermique et aux réseaux d'énergie thermique*)
- **Besluit van de Waalse Regering van 12 oktober 2022** tot uitvoering van het decreet van **15 oktober 2020** betreffende de organisatie van de thermische-energiemarkt en de thermische-energienetten (*Arrêté du Gouvernement wallon portant exécution du décret du 15 octobre 2020 relatif à l'organisation du marché de l'énergie thermique et aux réseaux d'énergie thermique*)

2. OVERZICHT VAN HET REGELGEVEND KADER IN DE 3 GEWESTEN

DEFINITIE “WARMTE- OF KOUDENET”

Vlaams Energiedecreet:

- *geheel van onderling verbonden leidingen en de daarmee verbonden hulpmiddelen die noodzakelijk zijn voor stadsverwarming of -koeling, met uitsluiting van netwerken op een industriële site*
- “stadsverwarming of –koeling”:
 - *“de distributie van thermische energie in de vorm van stoom, warm water of gekoelde vloeistoffen vanuit een centrale of decentrale productie-installatie via een netwerk dat verbonden is met meerdere gebouwen of locaties, voor het verwarmen of koelen van ruimten of processen”*
- Praktijk: beslissingsboom VREG
 - *Warmteverdeling gebeurt volledig binnen dezelfde site?*
 - Ja: geen warmtenet
 - Neen: *de productie-installatie is verbonden met meerdere gebouwen of locaties?*
 - Neen: *geen warmtenet*
 - JA: *warmtenet*
- Voorbeelden:
 - *De verdeling van warmte van een productie-installatie op een industriële site naar gebouwen in een woonwijk = warmtenet*
 - *De verdeling van warmte van een productie-installatie naar meerdere afnemers binnen één gebouw ≠ warmtenet*

2. OVERZICHT VAN HET REGELGEVEND KADER IN DE 3 GEWESTEN

BENOEMING EN AANSTELLING VAN WARMTENETBEHEERDERS EN - LEVERANCIERS

Vlaams Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest
Geen voorafgaandelijke aanstellingsprocedure of benoemingsvoorwaarden	Minimumvoorwaarden waaraan <i>beheerders</i> van thermische energienetten en <i>leveranciers</i> dienen te voldoen	Minimumvoorwaarden waaraan <i>beheerders</i> van thermische energienetten en <i>leveranciers</i> dienen te voldoen
Wel meldingsplicht op <i>warmte- of koudenetbeheerders</i> om binnen de dertig dagen na de indienstneming of uitbreiding van een warmte- of koudenet, een aantal gegevens aan de VREG over te maken	Geen verdere aanwijzingsprocedure – kan door de Brusselse Regering nader worden uitgewerkt	Aanwijzingsprocedure uitgewerkt in het AGW énergie thermique
Wettelijk omschreven taken voor warmtenetbeheerders en - leveranciers	Wettelijk omschreven taken voor warmtenetbeheerders en - leveranciers	Wettelijk omschreven taken voor warmtenetbeheerders en - leveranciers
Geen ontvlechtigingsregels	Geen ontvlechtigingsregels	Geen ontvlechtigingsregels

2. OVERZICHT VAN HET REGELGEVEND KADER IN DE 3 GEWESTEN

TARIEVEN

Vlaams Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest
Publicatieverplichting tarieven en voorwaarden	Publicatieverplichting tarieven en voorwaarden; uitdrukkelijke vereiste dat voorwaarden, transparant, objectief en niet-discriminerend dienen te zijn	Publicatieverplichting tarieven en voorwaarden; vergelijkbare vereiste van niet-discriminatoire voorwaarden als in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Geen gereguleerde tarieven	Geen gereguleerde tarieven	Geen gereguleerde tarieven

2. OVERZICHT VAN HET REGELGEVEND KADER IN DE 3 GEWESTEN

TOEZICHT

Vlaams Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest
VREG uitdrukkelijk bevoegd	Brugel geen uitdrukkelijke bevoegdheden toegekend	CWaPE acht zich niet bevoegd
Bevoegdheden omvatten mogelijkheid opstellen technisch reglement, maar geen tariefbevoegdheid	Rapporteringsverplichting aan Leefmilieu Brussel	

OVERZICHT

1. **Actualisering van het Europeesrechtelijk kader – “fit for 55” pakket**

2. **Overzicht van het regionaal kader in de 3 Gewesten**

3. **Enkele bijzondere contractuele aandachtspunten bij aansluiting- en afnameverplichtingen**

3. ENKELE BIJZONDERE CONTRACTUELE AANDACHTSPUNTEN

AANSLUITING- EN AFNAMEVERPLICHTINGEN

- Rationaal: dekken van investeringskosten / inkomstzekerheid
- Verschil aansluitings- en afnameverplichting
- Geen wettelijk kader (noch Europees of regionaal), maar contractsvrijheid
- Aandachtspunten / beperkingen:
 - Verplichting van onbepaalde duur vs. redelijke opzegtermijn artikel 5.75, tweede lid BW
 - Take-or-pay clauses vs. kwalificatie als straf- of opzegbeding: nadruk op bevoorradingszekerheid afnemer
 - Take-or-pay clauses vs. oneerlijke bedingen en algemene bepaling inzake onrechtmatige bedingen onder artikel 5.52 BW
 - Conventionele erfdienstbaarheid of kettingbedingen als mogelijk alternatief?
- Quid impact ontkoppelingsrecht artikel 24(2) RED III?

DANK VOOR UW AANDACHT!

PHILIPPE BAERT

T +32 2 533 5936

E philippe.baert@cliffordchance.com

JOËLLE BRIK

T +32 2 533 5099

E joelle.brik@cliffordchance.com

C L I F F O R D
C H A N C E

Clifford Chance, Avenue Louise 65, Box 2, 1050 Brussels, Belgium

© Clifford Chance 2024

Clifford Chance LLP is a limited liability partnership registered in England and Wales under number OC323571

Registered office: 10 Upper Bank Street, London, E14 5JJ

We use the word 'partner' to refer to a member of Clifford Chance LLP, or an employee or consultant with equivalent standing and qualifications

WWW.CLIFFORDCHANCE.COM